

CULTUUR Samen foute grappen maken over elkaar, duidt op goede verhoudingen, schrijft **Danielle Braun**, met het oog op de Efteling.

Danielle Braun
corporate antropoloog

In Mali kennen ze het begrip 'Sankuya'. Dat betekent dat je grappen maakt met de naburige stam. Je noemt ze bijvoorbeeld 'vieze bonenstellers'. Of met je schoonmoeder. Dan zeg je dat ze een varkensneusje heeft. Die grappen zijn helemaal niet onbeleefd. Integendeel; als je ze niet maakt ben je onbeleefd. Juist als je grove grappen kunt maken, dan zeg je over elkaar dat je zoveel om elkaar geeft dat jullie relatie tegen humor kan. Je verheft de relatie tot bloedverwantschap. Want alleen met broers en zussen maak je dat soort grappen. Eventuele spanning tussen jullie ontlaad je met een grap. Inuit zingen spotliedjes over degenen die hun erf niet schoonhouden. Zo word je er zonder gezichtsverlies aan herinnerd dat je je aan de sociale codes moet houden. Belangrijk, in een gebied waar een vies erf roofdieren kan aantrekken én waar je liever niet te direct bent omdat je afhankelijk bent van elkaar. Politie- en brandweermensen doen vaak hetzelfde: met een grap elkaar feedback geven in een beroep waar collegialiteit van levensbelang is.

Eftelingpoppen zijn, afhankelijk van je smaak, hele slechte of hele leuke karikaturen van volkeren overal op de wereld. Rare Nederlanders op klompen, Franse kaasboortjes, Italiaanse pizzaters, Chinezen met spleetogen, Inuit

Poppen van het Carnaval Festival in de Efteling. FOTO ANP

die naast ijsberen staan. Er klopt natuurlijk helemaal niks van. Gelukkig staan we er allemaal even raar op.

Door te zeggen dat de Afrikaanse en Aziatische poppen aanstootgevend zijn, versterk je juist verschil en neokoloniale ongelijkheid. Je zegt dan eigenlijk: westerlingen mogen geen grappen maken over Afrikanen en Aziaten. Want die zijn kwetsbaar. Daarmee bevestig je het beeld van machtig neokoloniaal Europa en Noord-Amerika tegenover de minderwaardige rest van de wereld.

Als ik op podia en in mijn boeken zeg dat je veel van Masaï of Maori kunt leren, word ik weleens beticht van 'culturele toe-eigening'. Dat vind ik achterhaald. Masaï leren ook veel van westerse managementtheorieën en gezondheidszorg. Natuurlijk hebben we een bloedig verleden met elkaar en is een deel van de ongelijkheid terug te voeren op de geschiedenis. Daar hebben we nog veel in te herstellen. Dat vraagt om voorzichtigheid. Maar er is ook een nieuwe werkelijkheid. De Afrikaanse filmindustrie en kunstsector bloeien ongekend. Aziatisch toerisme breidt ra-

zendsnel uit over de wereld. De Arabische wereld voert haar eigen bevrijdingstrijd en is beter af zonder onze bemoeizucht.

Willen we die nieuwe verhoudingen wel zien? Of blijven we hangen in oude machtspatronen? Het wordt hoog tijd dat we elkaar serieus gaan nemen. Afrika heeft haar problemen en die zijn groot. Armoede in Azië is schrijnend. Een zwarte huidskleur is ook in Nederland nog steeds recept voor discriminatie. Daar moeten we wat aan doen met elkaar. Maar onderschat witte westerse uitdagingen niet; depressie volksziekte nummer 1, een bureaucratie die vastdraait, eenzame ouderen. We zijn niet beter, niet verder ontwikkeld en ook niet minder tribaal dan 'de verre ander'.

Er valt veel van elkaar te leren. Dat begint met elkaar serieus te nemen. En je neemt elkaar pas echt serieus als je goede foute grappen over elkaar maakt. Dus cabaretiers en poppenmakers aller landen... Graag grappen over en weer. Als broers en zussen. Laten we een einde maken aan gevoeligheid en elkaar eens lekker bij de varkensneus grijpen.